

УДК371.315+614.253.4+616.314

ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ

І. В. Палійчук

ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”

EXPERIENCE OF DISTANCE LEARNING OF DENTISTS IN POSTGRADUATE STAGE

I. V. Paliychuk

SHEI “Ivano-Frankivsk National Medical University”

У статті описано досвід дистанційного навчання лікарів-стоматологів на кафедрі стоматології Інституту післядипломної освіти ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”.

The article describes the experience of distance learning of dentists in department of dentistry in Institute of Postgraduate Education of SHEI “Ivano-Frankivsk National Medical University”.

Вступ. Значні соціально-економічні зміни, комплексне використання інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах життєдіяльності людини, забезпечують глобальну інформатизацію суспільства в цілому. Наслідком такого стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій є необхідність модернізації системи освіти, зокрема її інформатизації. Використання у навчальному процесі закладів післядипломної медичної освіти новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, мобільних сервісів та всесвітньої мережі Інтернет є необхідною умовою підготовки висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця.

Сьогодні швидкими темпами впроваджуються та вдосконалюються інноваційні форми навчання, такі, як дистанційне, електронне, мобільне, комбіноване та інші види електронного навчання. Використання дистанційних форм і методів навчання сприяє індивідуалізації процесу професійного розвитку медичних фахівців, спонукає їх до самостійної роботи, формує інформаційну культуру, налаштовує на оволодіння інноваційними засобами здобуття та застосування інформації.

Але, як відомо, на сучасному етапі існує потреба в інтенсифікації післядипломного навчання лікарів, зокрема лікарів-стоматологів.

Використання дистанційного навчання цілком відповідає соціальному замовленню з підготовки лікарів-стоматологів на кафедрі стоматології Інституту після-

дипломної освіти ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”.

Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури та сучасних дисертаційних досліджень свідчить про значну увагу науковців до проблеми впровадження дистанційних технологій у навчальний процес навчальних закладів різних типів, у тому числі післядипломних.

Проблематикою впровадження дистанційного навчання в освітній процес займалися вітчизняні науковці В. Кухаренко, В. Олійник, В. Рибалко, П. Стефаненко та інші, зарубіжні дослідники Р. Бел, Дж. Блумстук, Д. Кіган, Дж. Коумі та інші.

Значний внесок у розробку теорій дистанційного навчання, а саме в теорію автономії та незалежного навчання, зробили Р. Делінг, Ч. Ведмеєр, М. Мур; у теорію індустріалізації викладання – О. Петерс; у теорію інтерактивності й комунікації – Б. Гольмберг та ін.

Узагальнюючи наукові праці дослідників із питань теорії і практики дистанційного навчання, слід відзначити такі напрями напрацювань: наукове забезпечення дистанційної професійної освіти вивчали В. Биков, Л. Лещенко, М. Михальченко та ін.; організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти за кордоном та в Україні розглядали В. Олійник, В. Жулкевська, Н. Жевакіна, Н. Корсунська, М. Танась, П. Таланчук, О. Третяк, Т. Койчева, В. Шейко та ін.; психолого-педагогічні аспекти і технології створення дистанційних курсів визначили М. Беседіна, Є. Білов, К. Власенко, В. Гура, Н. Дацун, В. Кухаренко, Т. Олій-

ник, Н. Сиротенко та ін.; можливості й перспективи дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України та за кордоном висвітлювали Р. Гуревич, В. Жулькевська, Т. Гусак, І. Клименко, К. Корсак та ін.

Разом з тим у працях названих та інших дослідників не повною мірою висвітлюється досвід дистанційного навчання лікарів на післядипломному етапі, що зумовлює актуальність публікації.

Метою статті є висвітлення досвіду дистанційного навчання лікарів-стоматологів на кафедрі стоматології Інституту післядипломної освіти ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”.

Основна частина. У сучасному освітньому просторі України дистанційне навчання набуває рис соціальної технології, оскільки сприяє ефективному вирішенню низки соціальних завдань, зокрема забезпечення доступу до навчання фахівців з обмеженими можливостями, створення умов для професійної перепідготовки та перекваліфікації фахівців з урахуванням соціальних запитів тощо.

Однією з особливостей дистанційного навчання лікарів є надання їм можливості самостійного пошуку необхідної професійної інформації, користуючись розвиненими інформаційними ресурсами, наданими сучасними інформаційними технологіями.

Дистанційне навчання передбачає збільшення тривалості та значущості самоосвіти слухачів. При цьому актуалізується завдання формування навичок самостійної пізнавальної та практичної діяльності [3].

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що організація дистанційного навчання – це спланований, цілеспрямований процес створення умов, що забезпечують ефективність суб’єкт-суб’єктних відносин та суб’єкт-об’єктних відносин у дистанційному навчанні [2, 4–7].

Отже, під дистанційним навчанням будемо розуміти індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1].

На кафедрі стоматології Інституту післядипломної освіти ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет” забезпечується навчання в інтернатурі з фаху “Стоматологія”, проводяться передатестаційні цикли, стажування й спеціалізація зі спеціальностей: “Ортопедична стоматологія”, “Терапевтична стоматологія”, “Хірургічна стоматологія”, “Дитяча стоматологія”, “Ортодонтія”.

Дистанційне навчання лікарів реалізовується шляхом застосування дистанційної форми як окремої, додаткової форми навчання, а також використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах.

Навчальний процес на кафедрі стоматології за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах: самостійна робота слухачів; навчальні заняття; практична підготовка; контрольні заходи. При цьому основною формою організації навчального процесу за дистанційною формою є самостійна робота слухачів.

Викладачами кафедри забезпечується проведення різних видів навчальних занять, як загальновідомих, а саме: лекцій, семінарів, практичних занять, консультацій, так і впровадження інноваційних: чат-заняття, дистанційні конференції, веб-заняття та ін.

На кафедрі стоматології ІПО ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет” дистанційне навчання лікарів-стоматологів все ширше реалізується за допомогою інноваційних педагогічних технологій та сучасних методів навчання.

Так, застосування кейс-методу передбачає комплектацію навчально-методичних матеріалів в кейси на електронних та паперових носіях та забезпечення ними слухачів з метою самостійного опрацювання. При використанні кейс-методу передбачається періодичне консультування слухачів тьютором.

Мережні Інтернет-технології передбачають використання мережі Інтернет, як для забезпечення слухачів навчально-методичними матеріалами, так і для комунікації викладача-тьютора зі слухачами, а також інтерактивної взаємодії слухачів між собою, що забезпечує інтерактивність процесу навчання. Реалізація цієї технології відбувається за допомогою електронної пошти, on-line конференцій, електронних бібліотек, TV-технологій, які забезпечують можливість візуалізації навчального матеріалу.

Використання Skype дозволяє у форматі on-line конференції транслювати стоматологічні маніпуляції та операції в реальному часі.

Комп’ютерна програма One Volume Viewer демонструє переваги конусної томографії, що є невід’ємною складовою сучасної діагностики стоматологічних захворювань.

Можливості сучасних інформаційних технологій дозволяють викладачам демонструвати хворих та інтерпретувати клінічні складні випадки, застосовувати рентгенологічне обстеження зубо-щелепної системи в 3D форматі; демонструвати окремі методи лікування з використанням внутрішньоротової каме-

ри; оцінювати якість виконання практичних навиків на основі контролю рентгенологічних обстежень зубощелепної системи в 3D форматі пацієнтів на різних етапах: постановка діагнозу, складання та обґрунтування плану лікування, досягнення певних результатів лікування.

Навчальний матеріал, необхідний слухачам для опрацювання, надається різними способами: пересилається звичайною або електронною поштою; розміщується на освітньому сайті; надається у вигляді веб-квестів у мережі Інтернет; зберігається у вигляді електронної бібліотеки.

Контрольно-діагностичний матеріал розміщується на освітньому сервері та є доступним як слухачам, так і викладачам.

Зауважимо, що отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних занять, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі.

Щодо практичних занять, які передбачають виконання практичних навичок, то їх проведення відбувається дистанційно в асинхронному режимі, що забезпечує індивідуалізацію навчання. Виконання окремих практичних завдань може відбуватися у синхронному режимі, що визначається робочою навчальною програмою циклу.

Ресурсне забезпечення дистанційного навчання слід розглядати як сукупність нормативно-правових, фінансових, трудових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів, спрямованих на організацію та функціонування дистанційного навчання в системі освіти.

Література

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.13 р. № 466 "Про затвердження Положення про дистанційне навчання", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 року за № 703/23235.
2. Буланова-Топоркова М. В. Педагогические технологии : учеб. пособие / М. В. Буланова-Топоркова. – Ростов н/Д : Март, 2002. – 319 с.
3. Демченко О. М. Самостійна пізнавальна діяльність як дидактична проблема / О. М. Демченко // Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Суми : Сумськ. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, 2002. – Ч. 1. – С. 272–280.
4. Дмитренко Т. О. Системний аналіз педагогічної технології / Т. О. Дмитренко // Напрями наукових досліджень

Досвід роботи дозволяє констатувати, що ефективність дистанційного навчання лікарів-стоматологів залежить від якості навчально-методичного забезпечення.

Викладачами кафедри стоматології ПО ІФНМУ для слухачів та курсантів передатестаційних циклів з різних спеціальностей розроблено тексти лекцій, у тому числі відеолекції, мультимедійні лекції-презентації; методичні вказівки та інструкції щодо семінарських та практичних занять; комплекти ситуаційних задач, відеоролики для демонстрації невідкладних станів.

Отже, ефективність навчання на відстані залежить від складових: інтерактивної взаємодії суб'єктів навчання; використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні; якості розроблених навчально-методичних матеріалів та способів їх доставки; ефективності зворотного зв'язку; якості професійної підготовки викладачів.

Висновки. Можна констатувати, що дистанційне навчання вирішує специфічні завдання, які неможливо розв'язати при традиційних технологіях, надає можливість брати участь у навчанні необмеженої кількості слухачів і може здійснюватися: повністю дистанційно; очно-дистанційно; доповнювати очну форму навчання.

Принципи дистанційного навчання лікарів спрямовані на забезпечення особистісно-орієнтованого навчання, відкритості та гуманізації освіти, пріоритету діяльнісного підходу над інформаційним, інтеграцію педагогічних та телекомунікаційних технологій.

кафедри педагогіки: зб. наук. пр. ХДПУ ім. Г. С. Сковороди / за ред. В. І. Лозової. – Х. : ХДПУ, 1997. – С. 67–70.

5. Жевакіна Н. В. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості / Н. В. Жевакіна // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2003. – № 4. – С. 68–73.
6. Трайнев В. А. Дистанционное обучение и его развитие / В. А. Трайнев, В. Ф. Гуркин, О. В. Трайнев. – 2-е изд. – М. : Издательско-торговая корпорация "Дашков и К", 2008. – 294 с.
7. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання та умови застосування / В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко. – Х., 2002. – 320 с.

Отримано 29.09.14